

3

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI
PUBLICATIONS OF THE FACULTY OF LETTERS, İSTANBUL UNIVERSITY

İSLÂM TETKİKLERİ ENSTİTÜSÜ
DERGİSİ

11 AGUSTOS 1960

REVIEW OF THE INSTITUTE OF ISLAMIC STUDIES

Müdür — Editor

Ord. Prof. Dr. ZEKİ VELİDİ TOGAN

CİLD — VOLUME III.
CÜZ — PARTS 1-2
1959 - 1960

Edebiyat Fakültesi Matbaası
İSTANBUL
1960

Ebussuûd fetvalarında ve XVI. asır şer'iyye sicillâtında isbat ve şehadet

M. TAYYİB GÖKBİLGİN

XVI. asır Osmanlı Hukukunda büyük bir otorite sayılan Müftü Mevlâna Ebussuûd, Kanunî Sultan Süleyman'ın kendisine Kanunî "législateur" sıfatının verilmesiñe sebep olan ve bütün saltanatı müddetince devam eden din ve devlet nizamı ve memleket ahvalinin intizamı hususundaki büyük gayretlerine yardım etmek üzere, bir takım meselelerde eski din âlimlerinden bazı müctehitlerin fikir ve kanaatlarına müsteniden amel edilmesini münasib görerek, padişaha bunları arzemiş ve "Maruzat" adı ile tesmiye edilerek hemen bütün Osmanlı kanunlarına geçen bu şer'î ve hukukî prensipler asırlar boyunca mamulünbih olmuştur. Ebussuud Efendi bu mevzuu, bilhassa iki kısımda (masâil adab alkâdî, masâil al-şahâde) mütalaa etmekte, mes'eleler vaz'ederek verdiği cevapları fikir ve kanaatlerini açıklamaktadır. Evvelâ, kadı'ya müteallik kısımda en sahih akval ile amel etmesi kaydedilmiş bulunan kadının, zaif bir kavil ile hüküm verdiği takdirde bu hüküm nâfiz olup olmayacağı konusunda cevabı "gayet zaif olunca olmaz" şeklindedir. Sâniyen, bir kavil-i mercuhun delilinden kuvvet fehmi" eden yani tercih edilmiş (beğendiği) bir kavlin kuvvetli olabileceğini düşünerek hüküm veren kadının hükmünün şer'an nâfiz olup olamayacağı noktasında da, kadının delillerin ve ahkâmın kısımlarının, teferruatına vakıf bir âlim olmadığı takdirde bunun kabul olamayacağı kanaatını ileri sürmektedir. Sonra, Hanefî mezhebinden birisinin kayıp olduğu malûm ve vereseleri de bilinmiyor iken, şâfiî mezhebinde bulunan alacaklıları bu alacaklarını isbat edip şâfiî kadısından da hüküm aldıkları takdirde bu hükmü hanefî kadısı infaz eylese makbul olup olmayacağı hususuna menfi bir cevap vermekte, memalik-i mahrusada kadıların müddeâaleyh mezhebine muhalif hükümden men

olunmalarını bu yolda verecekleri hükümlerin ve infazının bâtil bulunacağını bildirmektedir.

Ebussuud Efendi, ikinci bölümde “şehadet” mes’elelerinde iki mes’ele vaz ederek bunların cevabını vermiştir. Birincisinde, kadının asla şehadete ehil olmayan kimselerin şehadetini dinleyip, vasisi dahi bunu çürütmeye teşebbüs etmeyip, kadının hükmünü kabul ile alacaklılara yetimin malını verirse bunun vasîden tazmîni lâzım gelip gelmeyeceği meselesinde, verilen malın yine alacaklılardan alınarak davanın feshi cihetine gidileceğini, çünkü, âdil beyyine (yazar beyyine=Une preuve admissible, satisfaisante) bulunmadığı takdirde, şehadeti kabul edilmeyecek kimseler ile kadınların hükme mezun olamayacaklarını açıklamaktadır,

İkinci mesele şudur: Bir zimmî ölüp malı beyt al-mal emîni elinde zaptolunur ve varisi de gelip varisliği isbat sadedinde zimmî şahitler getirirse bunlar kıyasen değil fakat istihsânen makbul tutulmakta ve ötedenberi vilâyet kadıları böylece amel ederek hüccet vermekte idiler. Ancak 950 (1543) senesinde Raguza tacirlerinden biri hakkında bu türlü mesele divan-ı hümayuna sorulmuş ve müslüman şahitler bulunup bulunmadığı hususunun tahkik edilmesi ferman olunmuştur. Bu fermanın istihsân ile amel olunmaya padişahın izni olmadığı yolunda tefsir olunması üzerine de, kadınların zimmî şahitler dinliyerek verdikleri hüküm ve hüccetler sahih midir, değil midir diye bu hususta fetva istenmiş ve o zaman pek kat’î bir cevap verilmemekle beraber «istihsân ile amel etmeye memur olan hakim hükme kadirdir» denilmiştir ki, bu meseleyi yeniden ele alan Ebussuud Efendi o hadisede buna verdiği cevapta “istihsan ile amel olunacağını teyid etmekte, fakat şahit görülsün denmesinin Dubrovnik’e mahsus bulunduğunu çünkü bu davada bir tezvir anlaşıldığı cihetle müslüman şahitlerin dinlenmelerinin istendiğini» bildirmektedir.

Bu devirdeki şer’iyye mahkemelerinde cereyan eden ve bu konu ile ilgili olan hadiseler gelince; filhakika bunlar da Ebussuud Efendi’nin burada hülâsa eylediğimiz bazı prensip içtihatlarına temas eden davaların rüyet edildiği görülmektedir.

Hıristiyan şahitlerin kadının istihsâni ile dinlendiğine misal olarak 17. Şaban 945 te Bursa mahkemesinde görülen bir davayı zikredebiliriz.

Bursa sancağının iki şubası “sancak ve toprak Mudanya Kethüdası Yani bin-ı Manul’un bir Rum cariyesini çaldığı hakkın-

daki iddiaları ile alâkadar olarak cereyan eden mahkemede müddeialeyhin evvela inkârı ve sözlerini ispat etmesi kadı tarafından istenince verilen üç gün mehil içinde buna muktedir olamaması, diğer taraftan teşebbüs ettiği bir muvazaa hareketinin de anlaşılması esnasında Yani aleyhinde müslüman şahitlerle birlikte şehadet edenler Babayani bin Yani, Dimitri bin Todori, Elâ gözlü Yorgi adındaki Hıristiyan şahitler idi ve Bursa kadısı bu şahadetleri istihsân ile dinlemiş ve şahadetleri badettezkiyyetüş şer'iyye hayyizi kabulde görerek buna göre hükmünü vermişti.

Yine Bursa mahkemesinde 6 Rebiülâhır 945 te geçen bir davada Nikola ve Yorgi adlı iki hıristiyan reayanın Uludağ eteklerinde otlayan bir koyun sürüsünü basarak çobanları öldürmeleri ve koyunları da çalmaları fakat muhakeme esnasında bu suçlarını inkâr etmeleri üzerine ifadelerindeki mübâyeneti tesbit eden kadı, aynı zamanda Yorgi b. Aleksî, Dedeyani b. Nikola ve daha başka sair hıristiyan şahitlerin şahadetlerini makbul tutmuş ve dört celse devam eden dava sonunda hakkın isbatı sadedinde istihsân ile amel etmiştir.

987 de İstanbul mahkemesinde buna benzer cereyan eden bir mahkemede ise yine Dubrovnik tacirlerinden beş kişinin Karadeniz sahillerinden bir Hıristiyan gemisine yükliyerek Avrupa'ya sevketmekte oldukları sığır derilerinin Ege denizinde Nakşe (Naxos) adası sahillerinde geminin hasara uğraması fakat emtianın kurtarılması neticesinde bu ada hâkimi olan Yusuf Nasi tarafından müsadere edilmesi ve mağdurların İstanbula dönerek Yusuf Nasi'nin vekili Avraham veledi Salamon muvacehesinde dava açmaları hadisesinde, kadı onların iddialarını ve Avraham'ın da itirafını müslüman şahitler dinlemekle kabul etmiş ve bu davada istihsân ile amel eylemiştir.

979 da Üsküp'te vukubulan bir vefat sebebiyle cereyan eden bir davada olduğu gibi talep edilen beyyine udûl-i müsliminden yani mevâliden olunca veya 939 da Bursa mahkemesinde cereyan eden ve Diyarbakır'dan satın alınarak getirilirken yolda sahibinin vefatı neticesinde satılan ipliklerin bedelinin Bursa bedestanında emaneten saklanması ile alâkalı davadaki gibi şehrin âyanından başka kimselerin şahadetine müracaat edilince, hâkim derhal şahadetlerini ba'dettadil vettezkiye hayyz-i kabulde vaki adederek ayrıca yapılan teftiş ve ellerin mukaddema alınmış hüccetleri de isbat sayarak mucibi ile hükmetmişti.

Yine 937 de Silivri kadısının satın aldığı kölesinin yanından firarı ve sonra başka birisi nezdinde bulunması ile alâkadar bir davada müddeiden beyyine talep ettiği, onun da buna muktedir olmaması fakat müddeâaleyhden yemin talep etmesi üzerine hem bu yeminin hem de firarî kölenin sözlerinin ispat sadedinde birinci mesnet oldukları görülmektedir. İspat müessesesini korumak için beyyineden âciz kalan müddei veya müddeâaleyhden kefil talep edildiği veya bir davada müddeinin bir akrabasına veya diğer birisine huzurunuzdaki muhakemede dava rüyet edildiği takdirde vekâletini verdiği aksine halde duruşmaya mezun kılmadığı ve ezcümle buna ait iki misâle İstanbul mahkemesinde 987 senesinde rastlandığı bilinmektedir.

Diğer taraftan ispat mevzuunda, örf-ü maruf, müdde-i örfiyye, mucib-i örf yani örf müstenit kaziyyelerde rol oynamakta idi. 945 te divan-ı hümayundan Kete, Mihaliç kazalarına gönderilen hükümde (Bursa şeriyeye sicilleri var. 9 38 43 A.) bir katil meselesinde maznun olan kimselerin alâkadar kadı ve [mahkemeler marifetiyle lâyıki veçhile teftiş (hazırlık tahkikatı) edilerek töhmet-i sabıkası olup mucip-i örf olanların örf-i maruf ile teftiş olunmaları ve böylece "esahh-ı akvâl,, ile subut bulmasının istenmesi hadisesi ile 987 de İstanbul mahkemesinde cereyan eden ve kaçak tutulan iki köle ile alâkalı mahkemede bu kölelerin müddet-i örfiyelerini tamam ettikten sonra hâkimi izni ile çarşıda usulüne tevfikân ve değer bahaları ile satılmaları davasını bu hususta iki misal olarak zikredebiliriz.

Ebussuûd Efendi'nin fetvaları o devrin mehâkim-i şer'iyyesinde ve aynı zamanda divân-ı hümayunca da yol gösterici mahiyette sayılmakta idi. Meselâ, Medine evkafı ile ilgili bir dâvada, vaktile yani XVI. asır ortalarında İstanbuldaki bir evin vakfiyeti yapıldığı halde, bilâhare bunun tescil edilmemesi yüzünden hâkimin o mülkü vereseğe taksim ettiği, bunun ise câiz olup olmadığının Ebussuûd Efendinin fetvasına mütevakıf tutulduğu, müftülük ise "gayri müseccel vakfı, hâkim vereseğe kısmet edüp her birine hissesini teslim ettiği halde vakıf batıl olup gider, daha sonra başka bir hakimin onun vakfiyetine hükmetmesi mümkün olmaz" yolunda cevap ve fetva vermesi ve bu fetvanın padişah tarafından da muteber tutulması ile ispat ve infaz cihetine gidildiği görülmektedir.

Bursa şer'iiye sicilleri var. 62 36/39 A. (939-940)

Ekza kuzzat al-müslimin evlâ vülat almuvahhidin ma'den al-fazl ve'l-yakin hüccet al-hakk-ı alel halk-ı ecmain varis-i ulûm al-enbiya-i ve'l-mürselin Mevlana al-hakim bimahruset-i Bursa zuyyidet fazailûhu tevkii refii hümayun vasıl olucak malum ola ki, haliyen dergâh-ı muallama mektup gönderip sabıka mahruse-i ak Âmit Kadısı olan Mevlana Şemseddin oğlu Mehmed bundan akdem Diyarbekir'den 89 batman harir satun alup beylerbeyi mektubu ve Âmit Kadısı hücceti ile mahruse-i Bursa'ya gönderüb Kantar olunduktan sonra harçlık için bir miktarını satıp ve bakisi için mezkur Mevlana Şemseddin'in lalası oğlu Mustafa nam-ı kimesneyi kendu tarafından zikrolunan hariri satup akçasını zaptetmek için adul-ü müsliminden cem'i kesir mahzarında vekil edip çıkup gidecek mezbur Mustafa dahi baki kalan hariri vekâlet-i tarikle beyy edüp ve akçesini cem edüp bir sandukce ile bezastana iledüp müslümanlardan cem'i kesir huzurunda beni vekil eden mezkur Mehmed Çelebi'nin haririni cihet-i vekâletle bey edüp akçasını cem ettim, bende emanet koduğu akça ile cem'an yüzellidört bin akça da mumaileyh Mevlâna Şemseddin veyahut beni vekil eden oğlu Mehmet herhangi gelirse teslim edesün deyu bezazistanda emanet koyup ve nice kimesneyi şahid dahi tutuktan sonra mezbur Mustafa çıkıp vatanına giderken yolda fevt olup badehu müşarünileyh Mevlâna Şemseddin gelip zikrolan meblâğı emanet konulan yerden alup içinden bir miktar akça alıp ve yine bir miktar dahi mal katup mühürletüp bezazistanda emanet koyup gidicek liva-i Kütahya'nın bilfiil mevkufatını teftiş eden Soma Kadısı Mevlâna Kenan hükm-ü şerifle gelüp zikrolunan meblâğı mütevaffa-i mezbur Mustafa'nındır deyu bir mühür de kendi urup çıkup gitmiş idi. Haliyen Mevlâna-i mezbur dergâh-ı saadet-i destgâhıma varup arz-ı hal edüp tezkire-i şerif irad edüp mazmun-ü münifinde mumaileyh Mevlâna Şemseddin haliyen dergâh-ı muallama gelüp bu hususta elinde olan hüccetini ve suret-i defterin ibraz eyledi ile zikrolunan hüccet ve defter alınup hıfzolundu. İmdi zikrolunan mal mezbur marifetile emanet konulan yerde koyub bervech-i emanet hıfzettürüp vakfiyye katınızda ne vechile sabit ve zahir olursa mufassalen yazıp bildüresiz deyu emrolunup emir mucibince bervech-i ikdam teftiş olundukta şehrin ayanından sika kimesnelerden hoca şüca' b. 'Abdülhayy' ve hoca Teberük b. al-Hoca Tat ve hoca Süleyman b. Mehmed ve Süleyman

Yine 937 de Silivri kadısının satın aldığı kölesinin yanından firarı ve sonra başka birisi nezdinde bulunması ile alâkadar bir davada müddeiden beyyine talep ettiği, onun da buna muktedir olmaması fakat müddeâaleyhden yemin talep etmesi üzerine hem bu yeminin hem de firarî kölenin sözlerinin ispat sadedinde birinci mesnet oldukları görülmektedir. İspat müessesesini korumak için beyyineden âciz kalan müddei veya müddeâaleyhden kefil talep edildiği veya bir davada müddeinin bir akrabasına veya diğer birisine huzurunuzdaki muhakemede dava rüyet edildiği takdirde vekâletini verdiği aksî halde duruşmaya mezun kılmadığı ve ezcümle buna ait iki misâle İstanbul mahkemesinde 987 senesinde rastlandığı bilinmektedir.

Diğer taraftan ispat mevzuunda, örf-ü maruf, müdde-i örfiyye, mucib-i örf yani örf müstenit kaziyyelerde rol oynamakta idi. 945 te divan-ı hümayundan Kete, Mihaliç kazalarına gönderilen hükümde (Bursa şeriyeye sicilleri var. 9 38 43 A.) bir katil meselesinde maznun olan kimselerin alâkadar kadı ve mahkemeler marifetiyle lâyıkı veçhile teftiş (hazırlık tahkikatı) edilerek töhmet-i sabıkası olup mucip-i örf olanların örf-i maruf ile teftiş olunmaları ve böylece "esahh-ı akvâl, ile subut bulmasının istenmesi hadisesi ile 987 de İstanbul mahkemesinde cereyan eden ve kaçak tutulan iki köle ile alâkalı mahkemede bu kölelerin müddet-i örfiyelerini tamam ettikten sonra hâkimî izni ile çarşıda usulüne tevfikan ve değer bahaları ile satılmaları davasını bu hususta iki misal olarak zikredebiliriz.

Ebussuûd Efendi'nin fetvaları o devrin mehâkim-i şer'iyyesinde ve aynı zamanda divân-ı hümayunca da yol gösterici mahiyette sayılmakta idi. Meselâ, Medine evkafı ile ilgili bir dâvada, vaktile yani XVI. asır ortalarında İstanbuldaki bir evin vakfiyeti yapıldığı halde, bilâhare bunun tescil edilmemesi yüzünden hâkimin o mülkü vereseye taksim ettiği, bunun ise câiz olup olmadığının Ebussuûd Efendinin fetvasına mütevakkıf tutulduğu, müftülük ise "gayri müsecjel vakfı, hâkim vereseye kısmet edüp her birine hissesini teslim ettiği halde vakıf batıl olup gider, daha sonra başka bir hakimin onun vakfiyetine hükmetmesi mümkün olmaz" yolunda cevap ve fetva vermesi ve bu fetvanın padişah tarafından da muteber tutulması ile ispat ve infaz cihetine gidildiği görülmektedir.

Bursa şer'iiyye sicilleri var. 62 36/39 A. (939-940)

Ekza kuzzat al-müslimin evlâ vülat almuvahhidin ma'den al-fazl ve'l-yakin hüccet al-hakk-ı alel halk-ı ecmain varis-i ulûm al-enbiya-i ve'l-mürselin Mevlana al-hakim bimahruset-i Bursa zuyyidet fazailühu tevkii refii hümayun vasıl olucak malum ola ki, haliyen dergâh-ı muallama mektup gönderip sabıka mahruse-i ak Âmit Kadısı olan Mevlana Şemseddin oğlu Mehmed bundan akdem Diyarbekir'den 89 batman harir satun alup beylerbeyi mektubu ve Âmit Kadısı hücceti ile mahruse-i Bursa'ya gönderüb Kantar olunduktan sonra harçlık için bir miktarını satıp ve bakisi için mezkur Mevlana Şemseddin'in lalası oğlu Mustafa nam-ı kimesneyi kendu tarafından zikrolunan hariri satup akçasını zaptetmek için adul-ü müsliminden cem'i kesir mahzarında vekil edip çıkup gidecek mezbur Mustafa dahi baki kalan hariri vekâlet-i tarikle beyy edüp ve akçesini cem edüp bir sandukce ile bezastana iledüp müslümanlardan cem'i kesir huzurunda beni vekil eden mezkur Mehmed Çelebi'nin haririni cihet-i vekâletle bey edüp akçasını cem ettim, bende emanet koduğu akça ile cem'an yüzellidört bin akça da mumaileyh Mevlâna Şemseddin veyahut beni vekil eden oğlu Mehmet herhangi gelirse teslim edesün deyu bezazistanda emanet koyup ve nice kimesneyi şahid dahi tutuktan sonra mezbur Mustafa çıkup vatanına giderken yolda fevt olup badehu müşarünileyh Mevlâna Şemseddin gelip zikrolan meblağı emanet konulan yerden alup içinden bir miktar akça alıp ve yine bir miktar dahi mal katup mühürletüp bezazistanda emanet koyup gidicek liva-i Kütahya'nın bilfiil mevkufatını teftiş eden Soma Kadısı Mevlâna Kenan hükm-ü şerifle gelüp zikrolunan meblağı mütevaffa-i mezbur Mustafa'nındır deyu bir mühür de kendi urup çıkup gitmiş idi. Haliyen Mevlâna-i mezbur dergâh-ı saadet-i destgâhıma varup arz-ı hal edüp tezkire-i şerif irad edüp mazmun-ü münifinde mumaileyh Mevlâna Şemseddin haliyen dergâh-ı muallama gelüp bu hususta elinde olan hüccetini ve suret-i defterin ibraz eyledi ile zikrolunan hüccet ve defter alınup hıfzolundu. İmdi zikrolunan mal mezbur marifetile emanet konulan yerde koyub bervech-i emanet hıfzettürüp vakfiyye katınızda ne vehile sabit ve zahir olursa mufassalen yazıp bildüresiz deyu emrolunup emir mucibince bervech-i ikdam teftiş olundukta şehrin ayanından sika kimesnelerden hoca şüca' b. 'Abdülhayy' ve hoca Teber-rük b. al-Hoca Tat ve hoca Süleyman b. Mehmed ve Süleyman

b. Hamza ve Mizza b. Abdullah:.... ve bunlardan gayri cem'i kesir vech-i mezbur üzre olduğu tafsilen bizim malumumuzdur şehadet dahi ederiz dedikleri ecilden vaki hal ketb olunub arz olundu deyu bildirmişsin malum oldu eyle olsa buyurdum ki, hükm-ü hümayunun vardıkta zikrolan mal bikusur mezbur sahibine virdirüp zapt ettiresiz aheri bivech dahl ettirmeyesiz şöyle bilesiz alamet-i şerifine itimat kılasız tahriren tilyevmissani min cemazielahır sene tis'a ve selâsin ve tis'amie.

Bimakam-ı Kostantaniye

Bursa Şer'iyye sicilleri var. 9 38/43 A, (945-948)

Suret-i hükm-i sultanî kıdvetül ümera al-kiram umdat al-kübera al-fahhâm zülkadr-i v'al-ihtirâm al-muhakkık bîmezidi inâyet al-melik al-allâm hüdavendigâr sancağı beyi dame izzihu ve mefhar al-kuzzat v'al-hükkam maden al-fazl u v'al-kelam kete ve Mihaliç kadıları zuyyide fazluhüma tevkii refii hümayun vasıl olacak malum ola ki, haliyen darende-i ferman-ı vacib al-iz'an Hasan nam kimesne dergâh-ı muallama gelüp şöyle arzyledi ki, bünun karındaşı Ethem nam kimesneyi İbrahim ve İlyas ve Yeniçeri Hüseyin ve Seferşeh ve Emir ve şirmert ve Cabi Hasan ve Ferhat ve Mustafa ve İskenderoğlu ve diğer Hasan ve Cankulu ve Pirbaba ve İbrahim diğer katleyleyüp zulüm ve hayf evlemişler. İmdi buyurdum ki, bu kazıyye bir defa şer'ile sorulup faslonmuş ise hali üzre ipka desin ve illa mazannası olan kimesneleri eğer mezkurlardır ve eğer gayridir getürdüp gaybet ederlerse yataklarına ve taraflarına bilcümle şer' ile ve kanun ile buldurması lâzım olanlara teklif edip buldurup husamayı izhar idüp dahi evkât vechile hak üzre teftiş ve tefehbus eyleyüb töhmet-i sabıkası sabit olup mucib-i örf olanları örf-i maruf ile dahi teftiş edüp göresin şöyle ki, bunun mezkûr karındaşını katleyleyeni şer' ile ve kanunla sabit ve zahir olacak olursa ol vechile fesat ve şenaat edenler sipahi tayfasından ise kendilerini hapsedip kazıyyelerini vukuu üzre yazub dergâh-ı muallama arzyleyesün sipahi tayfasından değil ise şer' ile ve kanunla lazım geleni yerine koyasın kazıyyesini tamam hak üzre götürüverip fasl-ı bişşar' bu hususçün mezburu tekrar kapuma şikâyete gelmelü eylemeyesin amma hakk-ı sarihe tabi olub kazıyyesini tamam hak üzre gördürüp bu bahane ile kimsenin bigayri hak nesnesin ve akça-

ısın almak bilcümle şer'a ve kanuna muhalif zulüm ve hayf olunmak ihtimali olmaya şöyle bilesin alamet-i şerife itimat kılasın tahrir fi evail-i cemaziel ahır sene hamse ve erbain ve tıs'a mie,

Bimakam-ı Edirne

Bursa Şer'iyye Sicilleri Var. 16 38/43 A. "945-948"

Kaziyye vech-i tahrir-i huruf budur ki haliyen sancak subaşı-sı olan Çırak b. Mahmud ve Toprak Subaşı-sı olan Memi b. Devane haliyen Kariyye-i Mudanya Kethüdası olan Yaani b. Manol muvacehesinde meclis-i şer'i şerifte takrir-i dava kılıp dediler kim işbu mezkûr Yani'nin elinde olan orta boylu kara gözlü açık kaşlı Rumiyyet al-asl olan cariyeye masrukadır. Kanden aldığını buluversun didiklerinde mezkûr Yani'ye sual olundukta cevap verüb didi kim Kariyye-i mezkurede sakın olan Frankli b. Dimitri nam-i zimmiden 1500 akçeye satın aldım deyu cevap verdikte bilmuvacehe mezkûr Franklü'ya sual olundukta inkâr ile cevap verüb gibbel inkâr sıtk-ı davasına mutabık beyyine talep olundukta beyyineden aciz olup ikamet-i beyyine için üç gün mehl-i şer'i verilüb müddet-i mehil mürur edüb bundan akdem halt-ı kelam idüb Çaviş Ahmet ademi olan Mustafa nam kimesneye sattı deyu ikrar edüb bunda meclis-i şer'i şerife ihzar olundukta ben andan alnemiş idim heman muvazaa idi deyu ikrar edüb tescil olunmuş idi eyle olsa mezkur Yani'nin bu kelimatı mezkuran talepleri ile tescil olundu tahriren fi 17 Şaban al-muazzam 945 şuhûd al-hal.

Fahr al-akran Mahmud Çelebi b. Mehmed ve Hasan b. Burhan ve Babayani b. Yani Duka b. Kerpazi ve Dimitri b. Todori ve Alagöz b. Yorgi ve muharrir al-huruf Ahmed al-fakir ve gayrihim-minel hazirin ve bâ'dehu haliyen Mudanya'da müazzin olan Mevlâna Muslihuddin b. Mehmed ve Alagöz b. Yorgi mezkûr Yani muvacehesinde eda-yı şehadet-i şer'iyye edüb didiler kim, bizim katımızda mezkûr Yani ikrar ve itiraf edüb didi kim, Franklu nam reise 1500 akça verdim benim elümde olan cariyeyi ben sattım dedi. Mezkûr Franklu razı deyu mezkûr Yani muvacehesinde eylece şehadet ettiler. Şahidan-ı mezkûranın şehadetleri ba'dettezkiyet al-şer'iyye hayyz-ı kabulde vaki olduktan sonra kaziyye ala vukuihi bittalep tescil olundu, tahriren fittarih al-mezkûr indeşşuhud al-mestur buyyina fi sicillih sabık al-ân.

Bursa şer'iyeye sicilleri var. 89 A 38/43 (945-948)

Meclis-i evvel ikrar-ı Nikola ve Yörgi.

Sebeb-i tahrir-i kitab-ı kalem oldu ki, rical-i ağnamdan Ahmed ve Mahmud nam kimesneler meclis-i şer-i şerife gelip ettiler ki, Gönen kazasına tabi Kariye-i Tozaklı'dan Emirza Bekük koyunları Keşiş dağında yaylarken hirsüz ve haremi gelüp koyunları kasup bir iki çobanların katlettikten sonra bir miktar koyunların bölüp alup gitmişler idi. Ol vakittenberi her tarafa adamlar salup aramaktadır; biz ikimizi dahi bu tarafa saldılar Kemilâyik'te iki nefer kimesne elinde bazı koyun gördük, ol koyunlar mezkûr Emirza Bekük koyunlarından bölüp aldıkları koyundur, nişanı ve bazı kösemli anın nişanı ve kösemidir deyucek ellerinde koyun olan Yorgi b. Kin ve Nikola b. Nika nam kimesneler izhar olunup ferden ferda teftiş ve tefahhus olundukta mezkûr Nikola cevap verip dedi kim zikrolunan koyunu Mihaliç kazasından Kariye-i Mermere'de sakin Buzaklı oğullarından Murad Çelebi nam sipahiden aldım nısfın ve nısf-ı aherin mezkûr Murad Çelebinin karındaşı oğlundan satun aldım mülk-ü müşteramdır deyucek verdi ve mezkûr Yorgi'den ıstıfsar olundukta eydi ki, mezkûr koyunları mezbur Nikola bir Rumeli çelebi geldi idi, andan satun alıp ben günde iki akça icariye çoban etti deyu haber vericek mezkûranın kelimatlarında muhalefet bulunup zikrolunan koyun mesruk idigü malûm olicak mezkûran Yorgi ve Nikola Kemilayek Subaşı Var Ahmed ile şeriki Mustafa b. Hasan için teslim olunup vaki-i hal tescil olundu. Tahriren fi 6 Rebiülahir sene 945 şehede bimafihi Ali b. Mustafa al-Hattat, Yahya b. Sevindik, Mustafa b. İsa, Pir Ali b. Hüseyin, Bayram b. Musa, İsa Bali b. Yusuf, Yorgi b. Aleksî, Dedeyani b. Nikola, Todori b. İsparnios, İstimat b. Pir Todori ve gayrihim minel ahzirin,

Badehu mezkûran Yorgi ve Nikola ikisi bile cem oldukta tekarrar sual olundukta didiler ki, zikrolunan koyunda biz ikimiz ortağız deyu haber verdiler, kâh koyun benimdir bu Yorgi çobanıdır deyu iderler vech-i meşruh üzre mezkûranın sözlerinde tamam muhalefetleri bittalep tescil olundu fittarih al-mezkûr ind eş-şuhûd fi'l-sicill is-sabık al-mezbûr.

Meclis-i sani

Badehu mezkûr Nikola izhar olunup bu elinde olan koyunu:

kimden aldın denildikte evvelâ ben Bozanlu "Aklu" oğlanlarından aldım demiş idim anlardan aldığım koyun bundan sabık Mudanya'da sattım idi el'an elimdeki koyun Uluhat'ta bir celepten satın aldım ol celebin adı nedir denildikte Kiga kâfir derler idi deyu ikrar edicek ikrarı bittalep tescil olundu tahriren fi râbi^c Rebiül-ühâır sene 945 şehide bimafihi Ali b. İskender, Hacı Mehmet b. Hüseyin, Mehmed Çelebi b, Eyyes b. İsa, Hamza b, Yakub, Lâ-tif Çelebi b: Yahya, Mevlâna Şemseddin b. Tahir, Naib al-şer' Mevlâna Nasrullah b. Yakub Naib al-şar'.

Meclis-i Salis

Ve badehu mezkûr Nikola'nın ayağında olan pabucu Kele kazasına tabi Na'ller nam karye kurbunda Emirza nam kimesne-nin koyunun bastıkları vakitte Alagöz nam çobanın ayağından aldılar deyu İsmail b. Abdullah ve Nasuh b. Abdullah şهادetleri ile mezkûr Nikola muvacehesinde sabit ve zahir öldüktan sonra kazıyye ala mahüvel vaki bittaleb tescil olundu. Tahriren fi 5 Rebiülâhır sene 945 bimahzar-ı abd al-salâm b. Muslihiddin ve Mevlana Muslihiddin b. Ali ve İsa b. Yusuf ve Üveys b. İsa ve muharrir al-huruf Ahmed al-fakir ve gayrihim.

Meclis-i Râbi

Vech-i tahrir-i huruf budur ki, mezkuran Nikola ve Yorgi Emirza Begun koyununu basmağa vardıkta kaç nefer kimesne idünüz denildikte tav'an cevap verüp ettiler kim yedi nefer kimesne idük birine Kosta derler ve birine İstimat derler nefsi Mihaliç'te İskender Begün çobanıdır ve birine Todori derler ağnam kâfirlerindendir ve birine Kara Mihal derler Mudanya'dadır ve birine Mihal derler Mihaliç kazasında Londere nam Kariyenin Kethüdasının çobanıdır ve birine petre derler Minas adasında çobanıdır dedi ve badehu mezkûr Nikola mezkûr Yorgi sizün ile bile koyu basmağa bile vardı denildikte bizim ile bile varmadı Ulubat kurbünde bulduk birlikte hisse verecek olduk deyu cevap dedi ki, mezkûr vicahen tasdik etti ve badehu mezkûr Nikola'ya anda koyun bastığınız vakit beşbin akça almışsınız nice oldu deyu sual olunduktan ben de miktar akça idüğün bilmezem bir gök kese ile Kosta nam yoldaşımız aldı koyun beyy' olunduktan sonra taksim etsek gerek idi deyu haber verdi bundan evvel mezkûr Emirza Beyin koyunun basmağa mezkûr Kosta varmış imiş mezkûr Emirza Beyin çoban-

ları birkaç yoldaşların katletmişler imiş bu defa ana intikamen bizi iletüp koyunu bastırdu deyu haber verdi mezkûrun ikrarı bittalep tescil olundu. Tahriren fi 15 Rebiülâhır Sene 945 Bimahzarı pürdane b. Abdullah ve Ferah b. Seydî ve Hacı Hasan b. Abdullah ve Pirî b. Ali ve Hasan b. Mehmed ve Lâtif b. Yahşi ve Üveys b. İsa ve Mehmed b. Hacı Hamza ve diğer Mehmed b. Umur ve Ali b. Mehmed ve muharrir al-huruf Ahmed al-fakir ve ve gayrihim minel hazrin.

Andan sonra mezkûr Yorgi'nin hırsızlığına hükmolunup badehu kanun-u sultanî üzre siyaset etmek için haliyen sancak subaşısı olan Çırak b. Mahmud'a teslim olundu.

Muhammed b. Seyyid Yaveci mahruse-i İstanbul sakinlerinden elhac Hüseyin b. Resul nam börekçiyi Hüsrev b. Abdullah nam muhızırı meclî-i şer'e ihzar ve mahzarında takrir-i dava edüp sabıkan Tırnavi kazasında yaveci iken orta boylu kızıl benizli yüzünün sol canibinde tüylü beni var elâ gözlü asık kaşlı Rusî alasl Yusuf b. Abdullah nam gulamı ve orta boylu asık kaşlı Rusî al-asıl Koyvan nam gulamı kaza-i mezburda iken tutup müddet-i ürfiyelerini tamam ettiklerinden sonra izn-i hakim ile mezkûr Yusufu 1900 akçaya ve mezbur Keyvanı dahi 1900 akçaya Osman b. Mehmed'e ba'd al-müzayede beyy edüp ol dahi zikrolunan iki kulları Muharrem Çelebi b. Cafer'e 2900 akçaya hasr-ü yedini beyy' ettikten sonra mezbur elhac Hüseyin zikrolunan Yusuf'u benim kulumdur benden kayıp idi deyu mezbur Muharrem Çelebi'nin yüzüne beyyine ikamet edip bir tarık ile hükmettirip hilaf-ı şer' olup ve mezbur Hüsrev'e dahi kezalik mezkûr Keyvan kulundur deyu mezbur Muharrem Çelebi'nin yüzüne beyyine ikame edüp hilaf-ı şer' alup mezbur Muharrem Çelebi dahi mezkûr Osman'a mezbur Osman dahi bana kıymeti ile müracaat edüp aldı ben zikrolunan kulların bahalarını mezburan Hacı Hüseyin ile Hüsrev'den talep ederim dedik de gıbbe'l-sual mezburan elhac Hüseyin ile Hüsrev zikrolunan iki kulu müddet-i ürfiyelerini tamam ettiklerinden sonra izn-i hakim ile beyy' olunduklarını inkâr edüp mezbur Yaveci'den beyyine talep olundukta elhac Mustafa b. Abdullah İshak ve Mevlâna Abdurrahman b. Mustafa nam kimesneler zikrolunan iki kul müddet-i ürfiyelerin tamam ettiklerinden sonra izn-i hakim ile miraren sük-u müslimde nida olunup semen-i mezburda karar ettiklerinden sonra zikrolunan bahaya beyy' olundular biz bu hususa şahitleriz şehadet dahi ederiz de-

yu şahadet ettiklerinde şahadetleri ba'd al-tadil v'al-tezkiye hüsn-i kabulde vaki olup mucibi ile hükmolundu. Fi evaili Cemazilahir 987.

Mevlâna Muharrem Çelebi
b. İvaz al-Müzekker

Elhac Ahmed
b. Ali

Ahmed
b. Süleyman

Osman b. Abdullah nam kimesne fevt oldukça zevcesi Nisa binti Ali mezbur müteveffanın tasarrufunda olan orta boylu açık kaşlı sarışın gök gözlü Rusî al-asıl İskender b. Abdullah nam gulam benim mülkümdür deya dava edüp musalaha lehumada mezbure Nisa yemini ile Musaddika olmağın yemin edüp almakta caiz iken mezbure müteveffanın zevce-i uhrası olan Saliha binti Mehmet zikrolunan gulamı mezbur müteveffa Osman merhume Nisa'dan 8000 akçaya satın alıp ve def'i semen etti deyu dava edüp ve mezbure Nisa inkâr edüp merkume Saliha'dan beyyine talep olunup beyyine ihzarı için mehl-i şer'i verilip ve mezbur gulam emanete konulmuş idi. Yirmi gün miktarı zaman mürur edüp mezbure Saliha beyyine ihzarına kadir olmayup aczi mukarrir olucak zikrolunan gulam mezbure Nisa'ya teslim olunup ve ihtiyaten merkume Nisa'dan kefil talep olundukta Hasan ibn al-hak İbrahim nam kimesne mezbure Nisa'nın nefsine kefil oldukça mavakaa bit-lalep kaydolundu. Şuhud al-hal:

Abdi Çavuş b. Sinan b.
Yusuf ve gayrihim Nasuh

Elhac Ahmet b.
Ali

İlyas b.
Abdullah

Solak Mehmet Bey b. İskender Bey nam kimesne Saracoğlu Mehmet nam sagîrin vasisi olan elhac Yusuf b. Ali ile husumete karındaş Mustafa Bey b. İskender'i vekil ettikte Kazasker huzurunda dinlenirse husumete vekil ettim, gayri bu da dinlenirse husumete ve gayre vekil etmedim hemen ki, gayri yerden husumet olup istima-i davaya münkir ola vekâletimden mazul olup husumete liyakatı olmaya dedüğü bittalep kaydolundu, Şuhud al-hal

Es-seyyid Mehmed b. El-hac Ahmed b. Ali Bey Serbölük b.
Es-seyyid Hüseyin Ali Abdullah

Sene 979 da Üsküp kadısı olan fahr al-guzzat Mevlâna Mehmed Çelebi b. Deniz mahzarında Mevlâna Musa b. Ali nam kimesne takrir-i dava edüp sabıkan Brovnik kazasından munfasil

iken mezbur zikir zâde ile tecavüller olmakla Üsküp'te Mevlâne-i mezbur yanında birkaç gün dururken fevt olan lieb ve üm karındaşım Mahmud Çelebi b. Mîr Ali nam kimesnenin lieb ve üm karındaşım olmakla bihaseb al-şer' mezbur Mahmud fevt olmakla babam mesbur Mîr Ali hayatta olmakla varisi olan badehu babam fevt olup veraseti bana münhasır olmakla mezburun baki kalan muhalefatına ben müstahikkim mezbur karındaşım fevt olduktaki kendi ile bulunan muhalefatının taksimine Mevlâna-i müşarü-nileyh vazıul yed olmuştur şer' ile hakkımı talep ederim dedikte gibbe'l-sual Mevlâna-i mezbur Deniz ferade cevap verüp mezbur Mevlâna Mahmud Çelebi fert olduktaki babaları olan mezkûr Mîr Ali hayattın idi mezbur Mîr Ali Üsküp'e gelip Macar al-asıl Hasan nam bir gulam bir kır bargir ve bir siyah bargir ve bir vikaye ve Silsilet üz-zehep nam bir kitap ve ravza-i zendvişi nam bir kitap ve Meşarik-ı İbn-i melek ve Resail-i İbn-i merhum Kemal Paşazade ve bir cenk ve bir cam baki kalmıştır halen talep ederim dedikte gibbe al-sual Mevlâna-i mezbur cevap verüp mezbur Mevlâna Mahmud fevt olduktaki babaları mezkûr Mîr Ali hayatta bulunmakla varis olup ve mezbur müteveffanın muhalefatını talebe geldikte benim ile haklaşıp eğer kul bahasından ve eğer at bahasından ve eğer kütüp bahasından vesair muhalefatından küllî ve cüz'î ne ki var ise furuht olunmuş olanların bahalarını ve aynı ile mevcut olanın aynıını alıp kabzeyleyüp benim yedimde ve zimmetimde bir habbe baki kalmadığına müslümanlar huzurunda itiraf etmiştir deyu mezbur müddei vech-i meşruh üzere babasının hallaşdığı inkâr edicek mezbur Denizzade Efendi'den suret-i metalibine mutabık beyyine talep olunduktaki adul-ü müsliminden kaza-i Tuzladan münfasil Mevlâna Mehmet Çelebi b. Osman Çelebi ve mülâzım Mevlâna Mehmed b. İskender ki Hilâli demekle maruftur ve Hüseyin Çelebi b. Hasan al-mütevelli nam kimesneler liecl al-şahade hazırun olup filvaki mezbur Mîr Ali sabıkan Üsküp' oğlunun muhalefatını talebe geldikte bizim yanımızda ikrar ve itiraf edüp mezbur Denizzade Efendi ile haklaştım. Oğlum mezbur Mevlâna Mahmud Çelebinin muhalefatında ne ki var ise cemiini kiminin bahasına ve kiminin aynıını meblâğ-i müşarü-nileyh Denizzade Efendiden alıp kabzeyledim minbadin mezbur Denizzade Efendi ile mezkûr oğlum Mevlâna Mahmud nam müteveffanın muhalefatını müteallik davam ve nizam yoktur ve eğer idersem ledel hükkam istima olunmaya deyu ikrar ve itiraf eyledi. Biz bu hususa şahitler şehadet dahi ederiz deyu eda-i şehadet ettiklerin-

den şahadetleri ba'd al-tadil v'al-tezkiye hüsn-ü kabulde vaki olup mucibi ile hükmolundu. Fi evahur-i Rebi' 987.

Mevlâna Abdurrahman Abdülhalim Çelebi b. Mevlâna Hüsam b. Çelebi El Kadı Abdülkadir al-müderriş Mirî al-mülâzım

Erbab-ı tımardan Osman Çelebi b. Elhac Sinan nam kimesne fahrüz züema behram kethüda ibn-i Abdullah nam zaim mahzarında takriri dava edüp işbu gök gözlü çatık kaşlı, uzun boylu. Musevi al-asıl Rıdvan b. Abdullah nam abd-ı memlukum olup ve sabıka benden firar ettikte bazı esbabım ve akçam alup gidicek ben dahi tecessüs edüp aradığımda Silivri'de fahr al-akran Behram Kethüda b. Abdurrahman nam zaim yanında buldum mezkûr kulu bana teslim eyledi lâkin bazı esbabım teslim eylemeyüp mezbur Behram Kethüda ile kaldı halen talep ederim dedikte gibbe'l-sual mezbur Behram Kethüda ben mezkûr gulamı Silivri'de bulduğumdan sonra mezkûr Osman Çelebi gelüp benden yüz yirmi üç altunu kulum mezbur Rıdvan aldı kaçtı, sendedir deyu dava edüp beni Silivri Kadısı huzuruna iletüp Kadı-i mezbur mezkûr Osman Çelebi'den beyyine talep edüp beyyine'den acız olup benim yeminim talep eyledikte kadı-i mezbur bana yemin verüp ve mezbur gulam istintak olunup mezbur Behram Kethüda beni Silivri'de tuttukta akçan var mıdır deyu sual edüp koyunum ve cebim arayıp ancak yanımda otuz akça bulundu artık nesne bulunmadı deyüp ve mezbur Osman Çelebi kadı-i mezbur huzurunda mezbur gulam akçayı ben kime teslim ettiğın bilürüm mezbur Behram Kethüda ile da'vam ve nizaim yoktur dedi deyu takrir-i meşruhu mutazammın ve Silivri Kadısı imzası ile mümza bir suret-i sicil ibraz edüp mezbur Osman küllü mezburun vukuuna mutêrif olmakla mabeyinlerinde olan husumet ve niza ref' olunduğu bittalep kaydolundu.

Şuhûd al-hal :

Hasan Bey b. Mevlana Muharrem Çelebi Muharrem Çelebi b. Abdullâh Ali

Mevlana İbrâhim Çelebi b. Elhaç Ahmet b. Ahmed b. Sinan b. Mehmet Ali Süleyman Nasûh

Hüdaverdi b. Maksut ve gayruhum.

Medine-i münevvere nevvarallah âli evkafına mütevellî olan Seyyid Ataullah b. Seyyid Ahmed nam kimesne Ramazan b. Sinan nam kimesne meclis-i şer'i şerifte Hacer bint elhac Hüseyin kibelinden husus-u atıye vekil olup vekâlet-i tarîk-e şer'i üzere namına olan Mehmet ibn al-hac hazır mahzarında ve mezbure Hacerin lieb ve üm karındaşı fevt oldukça bir sağır oğlu ile bir sağire kızını ve zevci fahr al-ayan hazır al-erkân yeniçeriler kâtibi olan Hüsrev Bey ibn-i Abdurrahman'a münhasır olan İstemihan bint elhac Hasan'ın zevci mezbur Hüsrev Bey mahzarında takrir-i dava edüp mahrusi İstanbul'da Sekbanbaşı mahallesinde vaki olup bir tarafı kasap Halil mülküne ve bir tarafı Mustafa b. İskender ile Derviş b. İskender mülklerine bir tarafı tarîk-ı hassa müntehi olan menzili sabıkan Hacı Memi b. Turhan mülkü iken kendi nefesine badehu evlâdına ve evlâdı evlâdına bâdel inkiraz utekasına ve badehu evlâd-ı utekasına ba'd al-inkiraz Medine-i münevvere fukarasına vakfetmiştir. Gerçi mezbur Hacı Memi'nin evlâdından hayatta bazı kimesne hâlâ bulunmak ile Medine-i münevvere fukarasına ait olur nesne yoktur, lâkin yedimde olan emr-i şerif mucibince bu makule evkafı tefahhus edüp vakfiyyetini takrir etmek için mehma emkân saye memurum görülsün dedikte gibbe 'l-sual mezkûr Hüsrev Bey ve mezbure Hacer'in vekili cevap verüp mezbur Hacı Memi fevt oldukça dört kızı ve bir oğlu ve zevcesi kalup ol zamanda İstanbul Kadısı olan Mevlâna Mehmed b. Kutbuddin Efendiden bize irs ile intikal eden menzil kabîl-i kısmet ve sükna değildir deyu bey'e izn-i şer' talep eylediklerine binaen Mevlâna-i mumaileyh dahi bey'e izn-i şer'i verdikten ve her birine tayin olunan hisse-i şayiaların Hacı Cafer nam kimesneye bey' edüp kabz ve ibra ettiklerine ve mezbur Hacı Cafer dahi Hacı Hüseyin'e bey' ettiğine Mevlâna-i müşarünileyh imzası ile mümza elimizde hüccetler ve temessükler olup ve mezbur Hacı Hüseyin külli binalar edüp kırk yıldan ziyade mülkiyet üzerine mezbur Hacı Memi b. Turhan evlâdı muvacehesinde mutasarrıf iken kızı Hacer ve Esmâ'ya ve evlâdlarına bedel inkiraz babası oğlunun mahrusi İstanbul'da olan zaviyesi fukarasına vakfeylemiştir deyu zikrolan hüccetleri ve vakıfnameleri ibraz ettiklerinde takrirlerine muvafık olup menzil-i mezbur Hacı Memi'nin vakfı değildir vakıfnameleri ve sicilli dahi yoktur deyu inkâr ettiklerinde mezbur mütevelliden ve Ramazan b. Sinan'dan beyyine talep olundukta ihzarına mehl-i şer'i verilip nice müddetten sonra mezbur mütevellî ve Ramazan b. Sinan ihzar ettikleri şahitler:

ancak mezbur Hacı Memi vakfettim ve teslim-i mütevellî ettim dediğini işittik deyu şahadet edüp teslim ilel mütevellî ve tescil-i şer'i olunduğun muayene eder şahitleri olmayup iki aydan ziyade zaman geçüp şuhud ihzarına tamam-ı acizleri mukarrer olucak mezburan Hüsrev Bey ile Hacer Hatun'un ellerinde olan temessukatı şer'iyyelerinden gayrı sabıkan bu makule husus merhum müftî Ebussuud Efendi'den istifta olundukta ve kaza gayr-i müsecceleli hakim vereseye kısmet edüp her birine hissesin teslim edüp anlar dahi kabz ve tasarruf olucak vakıf batıl olur gider andan sonra bir hakim anın vakfına hükmetmek mümkün olmaz eylese dahi nafiz olmaz deyu cevap buyurdüğü fetvayı ve vâkf-ı müseccele idüğüne asaleten şahadet eder kimesne olmayıcak tesamu ile şahadet istima olunmaz tescil tesamu ile sabit olmaz nihayet sabit olan asıl vakıftır ol beyyine ile bey'i temennu olmaz buyurdüğü fetvayı ibraz edüp mukteza-i şer'i şerife muvafık ve muhakkak olmağla mezbur mütevellî ve Ramazan b. Sinan davadan men olunup zikrolunan menzili mezbur Hacı Hüseyin'in vakfı olmak mukir olmak üzere mezburan Hüsrev Beyin oğlu ve kızı ve Hacer'in ellerinde ipka olunduktan sonra mezbur mütevellî ve mezkur Hacı Memi'nin evlâdı kanaat etmeyüp divan-ı hümayuna gelüp beyyine dava ve husumet ettiklerinde maznun-u hücec ve vakıf namına ve zikrolunan fetvalarda buyurulan cevaplar mufassal ve meşruh saadetli padişahın paye-i serir-i saadet masirlerine arz olunur müşarünileyh Ebussuud Efendi rahimetullah buyurdıkları fetvalar amel olunsun deyu ferman-ı padişahî sudur bulmağın ve filhakika zikrolunan fetvalar mucibince menzil-i mezbure asla yapışacak yer kalmadığı ecilden mütevellî-i mezbur Hacı Hüseyin'in vakfı olmak üzere kızı Hacer ve İsmail evlâdından mezbur kâtip Hüsrev Beyin oğlu ve kızı ellerinde kemakân ibka olunmağa kükmelundu ve mavaka' bittalep kaydolundu tahriren fi evahiri Muharrem al-haram sene 987.

Hacı Sofî Abdullah Mehmed
b. Hızır

Hüseyin Hilmi b. Elhac Mehmed
Kethüda-i Bezastan-ı atik

Hacı Nasuh b. Elhac Mehmed

Ramazan Çelebi b. Behçet bu tarihte 247000 akça vakfedip karındaşı fahr al-a'yan Mehmed Çelebi b. Behçet nam kimesneye tefviz eyledi ve tescil dahi olundu lâkin vakıf namına rüsumunu vermemek ile tafsilen yazılmadı.

Dobrovnik kâfirlerinden Nikşe veled-i Yordeneli Viskondo veled-i Nokarı ve Andrea veled-i Surfo ve Dimito veled-i Corço ve Lono veled-i Corco nam nasraniler Frano veled-i Patahonya nam reis al-nasranînin parçasına Karadeniz iskelelerinden birinde karasığır gönlerinden 14400 gön ve su sığırı gönlerinden 400 gön tahmin edip zikrolunan parca Nahşe Sancağında Mile nam adaya, vardığında helak olicak zikrolunan gönler ve parçanın cemi esbabı ve topları halas olup mezkûr Lâhşe'nin zabiti olan Yasef Nazi nam Yahudi cümlesini kabzedüp mezbur nasranilere vermediğünden sonra mezburun nasraniler bunda der saadete gelüp mezbur Yasef'in vekil-i şer'isi olan Avraham veled-i Salamon muvacesinde dava ve talep ettiklerinde mezbur Avraham zikrolunan gönler ve parçanın esbabı ve topları mezbur müvekkilinin makbuzu olduğuna ve ol esbab bu mezkûr nasranilerin idüğine itiraf etmekle zikrolunan esbabın edasına hükmolundu .

Hasan Bey b. Hasan Bey b. El-hac Ahmed b. Ahmed b.
Abdullah Abdullah al-tercüman Ali Süleyman

Süleyman Çavuş b. Abdullağa ve gayruhum min al-hazır.